

Maksualase teabevahetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Maksualase teabevahetuse seaduse muutmise seadusega võetakse Eesti õigusesse üle halduskoostöö direktiivi¹ muudatus², millega Euroopa Liidu liikmesriigid leppisid kokku maksuskeemide alases automaatses teabevahetuses (edaspidi direktiiv). Direktiiviga kehtestati maksunõustajatele kohustus teatada maksuhaldurile piiriülestest maksuplaneerimise skeemidest, mille kohta hakkavad liikmesriigid automaatselt teavet vahetama. See meede on jätkuks mitmetele varasematele piiriülestele algatustele maksuplaneerimise ja maksusüsteemide läbipaistvuse suurendamiseks. Liikmesriigid saavad maksuskeemide alase teabevahetusega maksukeskkonna kujundamiseks vajalikku teavet senisest varem, mis võimaldab maksuhalduritel parandada oma riskianalüüsi kiirust ja õigsust ning selle põhjal teha õigeaegseid ja teadlikke otsuseid oma maksutulude kaitsmise kohta.

Tähelepanu all on ainult sellised skeemid, mis hõlmavad piiriüleseid tehinguid ning mis vastavad skeemide kriteeriumitele. Osade maksuskeemide puhul tuleb lähtuda sellest, kas skeemi rakendamisega võib kaasneda peamise hüvena maksueelis. Sellisteks skeemideks on näiteks: kahjumit tootva ettevõtja ärakasutamine tulude või maksukohustuse vähendamiseks, kahjumite ülekandmine teise riiki; tulu ümberkujundamine varaks, mida maksustatakse madalama määraga või mis on maksuvaba. Lisaks on eraldi tunnuseks piiriülesed maksed seotud isikute vahel, kus makse saajal ei ole üheski jurisdiktsioonis maksuresidentsust või kui on ta maksuresident sellises jurisdiktsioonis, kus äriühingu tulumaks puudub või sellises, kes on kantud Euroopa Liidu koostööd mittetegevate jurisdiktsioonide loetellu. Eraldi alarühma moodustavad teatud tüüpi seotud isikute vahelised tehingud, millele riigid tavapäraselt kohaldavad siirdehinna kindlaksmääramise reegleid.

Lisaks maksuskeemidele hõlmab direktiiv ka skeeme, millega on võimalik kõrvale hoiduda finantskontode alasest teabevahetusest või varjata tegelikke kasusaajaid. Näiteks tehing, millega kujundatakse kas finantskonto või finantsasutus ümber selliseks, mis ei mahu teabevahetuse standardi reeglite alla.

Skeemidest peavad teada andma isikud, kes selle oma äritegevuse raames välja on töötanud, sh ettevõtjad ise. Kohustatud isikuteks on eelnõu kohaselt eelkõige maksunõustajad ja advokaadid, samuti krediidasutused. Kohustatud isikute ringist on välistatud teadlased, ülikoolide õppejõud ja muud isikud, kes õppe- või teaduseesmärgil maksusüsteemide ebakõlasid analüüsivad ja tulemusi avalikkusega jagavad. Juhul, kui maksuskeem on välja töötatud väljaspool Euroopa Liitu, tuleb skeemi ostnud siin asuval või tegutseval maksukohustuslasel maksuskeemist ise teada anda. Samuti võib kohustus üle minna juhul, kui advokaat ei esita maksuhaldurile teavet kutsesaladuse piirangute tõttu.

¹ Nõukogu direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64, 11.03.2011, lk 1–12).

² Nõukogu direktiiv (EL) 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatses teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruandvate piiriüleste skeemide puhul (ELT L 139, 05.06.2018, lk 1–13).

Direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 2019. aasta 31. detsember ning selle norme tuleb kohaldada alates 2020. aasta 1. juulist. Direktiiv kohustab koguma ja vahetama esmakordselt teavet skeemide osas, mille rakendamisega tehti algust ajavahemikul direktiivi jõustumisest 2018. aasta 25. juunil kuni direktiivi normide rakendumiseni 2020. aasta 1. juulil.

Eelnõu on planeeritud jõustuma 2020. aasta 1. jaanuarist.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Anneli Valgma (telefon 611 3289; anneli.valgma@fin.ee) koostöös maksupoliitika osakonna nõuniku Helen Pahapilli (helen.pahapill@fin.ee) ning Maksu- ja Tolliameti maksuauditi osakonna juhtiva maksuaudiitori Martin Lehtisega (martin.lehtis@emta.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (telefon 611 3549; virge.aasa@fin.ee).

1.3 Märkused

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Eelnõuga võetakse üle nõukogu direktiiv (EL) 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruandevate piiriüleste skeemide puhul³ (ELT L 139, 05.06.2018, lk 1-13).

Eelnõu koostamisele ei eelnenud väljatöötamiskavatsust, kuna eelnõu käsitleb Euroopa Liidu õiguse rakendamist. Halduskoostöö direktiivi muudatuste eelnõu menetlemisel ja läbirääkimistel ning nende eestvedamisel on järgitud head õigusloome tava ning normitehnika eeskirju vastavalt Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi HÕNTE) § 1 lõike 2 punktile 2.

Halduskoostöö direktiivi muudatuste rakendamine on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 2018. aasta 3. märtsi istungil heaks kiidetud Eesti seisukohtadega direktiivi 2018/822 kohta⁴.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetakse maksualase teabevahetuse seadust RT I, 13.03.2019, 25 redaktsioonis.

Seaduse vastuvõtmiseks Riigikogus on vajalik poolthäälte enamus.

2. Seaduse eesmärk

Euroopa Liidus ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioonis (edaspidi OECD) on jätkuvalt poliitiliseks prioriteediks võitlus maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise vastu. Eelnõuga ülevõetav direktiiv on järjekorras viies halduskoostöö direktiivi muudatus, mis on kõik olnud kantud sarnasest eesmärgist vähendada agressiivset maksuplaneerimist ning suurendada riikide maksusüsteemide läbipaistvust. Euroopa Liidus ja OECD-s on jõutud kokkuleppele selle eesmärgi täitmisel ka teiste meetmete kaudu, mis on Eestis rakendatud peamiselt

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0822&from=EN>

⁴ Halduskoostöö direktiivi muudatuste läbirääkimised algasid Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ajal 2017. aasta juunis.

tulumaksuseaduse kaudu⁵. Direktiivi formaalset seost teiste algatustega näitab põhjenduspunktis 14 olev viide nõukogu direktiivi (EL) 2016/1164⁶ artiklis 6 sätestatud üldiste kuritarvituste vältimise reegli kohaldamise vajadusele selliste maksude agressiivse planeerimise skeemide suhtes, mille peamine eesmärk või üks peamistest eesmärkidest on saada kohaldatava maksuõiguse sisu või eesmärgiga vastuolus olevat maksusoodustust.

Maksuhaldurite koostöö suurendamist peetakse parimaks lahenduseks maksupettuste vastu võitlemisel⁷. Otseste maksude valdkonnas on viimastel aastatel teabevahetuse alast koostööd tihendatud järgmiste meetmetega:

1. erinevate tululiikide osas teabe automaatne vahetamine Euroopa Liidus, mis rakendus 2015. aastast⁸;
2. finantskontode alane teabevahetus, mis rakendus 2016. aastast⁹;
3. maksuhalduri siduvate eelotsuste alane teabevahetus, mis rakendus 2017. aastast¹⁰;
4. suurkontsernide riikidepõhise aruandluse alane teabevahetus, mis rakendus 2017. aastast¹¹;
5. maksuhaldurile riigisisese juurdepääsu andmine tegelike kasusaajate määramisega seotud andmetele¹²;
6. maksuskeemide alane teabevahetus Euroopa Liidus, mis rakendub 2020. aastast.

Maksuskeemide alase teabevahetuse osas kokkuleppele jõudmine on suuresti mõjutatud hiljutistest suurematest andmeleketest, mis on saanud nimedeks näiteks Panama paberid ja Paradiisi paberid¹³. Leketest ilmnes, et maksunõustajad on agressiivse maksuplaneerimise skeemide abil aidanud aktiivselt kaasa oma klientide maksukoormuse olulisele vähendamisele ja klientide vara varjamisele välisriikides.

Maksuskeemide alase teabevahetuse olulisust on Euroopa Komisjon¹⁴ põhjendanud sellega, et liikmesriikidel on üha raskem kaitsta oma riigi maksubaasi, kuna maksuplaneerimise struktuurid muutuvad üha keerukamaks ning kasutavad ära kapitali ja isikute suurenenud liikuvust siseturul. Üldiselt koosnevad need kahjulikud struktuurid skeemidest, mis hõlmavad erinevaid jurisdiktsioone ning millega liigutatakse maksustatav tulu soodsamasse maksukeskkonda või vähendatakse üldist maksukoormust. Agressiivne maksuplaneerimine võimaldab ära kasutada

⁵ Direktiivi ettepanek on välja kasvanud Euroopa komisjoni suuremast maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemise paketest, millega on võimalik tutvuda aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0006&from=EN> OECD tasandi algatuste kohta saab lähemat teavet aadressil: <http://www.oecd.org/tax/beps/>

⁶ Viidatud direktiivi tekst on leitav Euroopa Liidu Teatajast aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L1164&from=EN>

⁷ Euroopa komisjoni mõjuanalüüs direktiivi ettepaneku juurde on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/impact-assessment-2017.pdf

⁸ Halduskoostöö direktiivi põhitekst, kättesaadav Euroopa Liidu Teatajas aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0016&from=en>

⁹ Halduskoostöö direktiivi 2014. aasta muudatus, mis on kättesaadav Euroopa Liidu Teatajas aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0107&from=FR>

NB! Analoogne teabevahetus USAga rakendus kahepoolse kokkuleppe alusel juba 2015. aastast.

¹⁰ Halduskoostöö direktiivi 2015. aasta muudatus, mis on kättesaadav Euroopa Liidu Teatajas aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2376&from=EN>

¹¹ Halduskoostöö direktiivi esimene 2016. aasta muudatus, mis on kättesaadav Euroopa Liidu Teatajas aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0881&from=EN>

¹² Halduskoostöö direktiivi teine 2016. aasta muudatus, mis on kättesaadav Euroopa Liidu Teatajas aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L2258&from=EN>

¹³ Lekete kohta saab detailsemat teavet uurivate ajakirjanike rahvusvahelise konsortsiumi (ICIJ) veebist aadressil: <https://offshoreleaks.icij.org/>

¹⁴ Komisjoni selgitused on leitavad direktiivi ettepaneku selgitavas osast aadressil: https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/transparency-intermediaries_en

äriühingute maksustamise süsteemide vahelisi ebakõlasid, lõigata kasu maksude soodusrežiimidest või tõlgendada seaduseid viisil, mis ei olnud seadusandja poolt ette nähtud. Maksude agressiivse planeerimise tulemusena väheneb sageli oluliselt liikmesriikide maksutulu, mis takistab neil majanduskasvu soodustava maksupoliitika kohaldamist. Samaväärselt kahjulikud on skeemid, millega tekitatakse võimalus vältida finantskontode alast teabevahetust ja peidetakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses määratletud tegelikke kasusaajaid. Kõige kulutõhusamaks hindas komisjon teabevahetuse automaatse vormi, kus teave kogutakse ühtsesse komisjoni peetavasse keskregistrisse, mis võimaldab tööprotsesse olulisel määral automatiseerida ning vähendada kulukat käsitööd teabe töötlemisel. Komisjoni keskregistrit kasutatakse täna ka maksuhalduri siduvate eelotsuste ja siirdehinna eelkõkkulepete alase teabe koondamisel.

Direktiiviga soovisid liikmesriigid suurendada survet vahendajatele, et nad hoiduksid agressiivse maksuplaneerimise skeemide väljatöötamisest, turustamisest ja rakendamisest. Direktiiv võib hoida ka maksumaksjaid loomast või kasutamast selliseid skeeme, kui nad teavad, et nendest tuleb teatada maksuhaldurile. Liikmesriikidel on piiratud teadmised välismaistest maksuplaneerimise skeemidest. Nende skeemide jagamine võiks anda maksuhalduritele ajakohast teavet, et oleks võimalik tänu parematele riskianalüüsi andmetele kiiremini ohtudele reageerida kas maksumenetluse raames või maksupoliitika kujundamisel. Siinjuures on liikmesriigid direktiivis kokku leppinud, et vahetute meetmete võtmata jätmist ei tohiks käsitleda skeemi heakskiitmisenä.

Ülaltoodud asjaoludel võib skeemide alane teabevahetus aidata liikmesriikidel kaitsta oma maksubaasi ja suurendada maksutulu, sest teave maksude planeerimise kohta jõuab kiiremini maksuhaldurini ning on eelduslikult ulatuslikum, kuna maksuhaldur ei pruugi maksumenetluses alati saada tervikpilti skeemidest. Piiriülestest skeemidest teavitamine ja teabevahetus aitab luua võrdsed tingimused ettevõtjatele. Ühiskondlikust vaatenurgast aitab maksuskeemide alane teabevahetus kaasa õiglasema maksukeskkonna loomisele.

Euroopa Parlament on maksuplaneerimisega seoses kutsunud üles võtma tugevamaid meetmeid vahendajate suhtes, kes aitavad kaasa maksudest kõrvalehoidumise skeemide levikule¹⁵.

Direktiiv peegeldab OECD BEPS 12. tegevuskava eesmärki¹⁶, milles maksuskeemidest teadaandmine on üks olulistest sammudest maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise vastases võitluses. Samas ei ole OECD tegevuskava puhul tegemist miinimumstandardiga, mis oleks OECD liikmeks olevate riikide jaoks rakendamiseks rangelt kohustuslik. Tegevuskavas on välja toodud erinevaid meetodeid maksuskeemide alase teabe kogumiseks, kuid mitte selle vahetamiseks. Kitsalt maksuskeemide alast teabevahetust OECD liikmeks olevate riikidega lähiaastatel plaanis ei ole. Finantskontode ja tegelike kasusaajate skeemide osas juhitud direktiivi läbirääkimistel otseselt sarnastest ja samaaegsetest arengutest OECD-s. Nende

¹⁵ Euroopa Parlamendi maksutöörühma kohta vt lisateavet aadressil:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2016/2038\(INI\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2016/2038(INI)).

„Panama paberite“ jmt skandaalide valguses on Euroopa Parlament tellinud erinevaid uuringuid probleemi olemuse avamiseks ja lahenduste pakkumiseks, vt lähemalt

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/602030/IPOL_STU\(2017\)602030_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/602030/IPOL_STU(2017)602030_EN.pdf) ja

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/602029/IPOL_STU\(2017\)602029_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/602029/IPOL_STU(2017)602029_EN.pdf).

¹⁶ BEPS projekti 12. tegevuskava on kättesaadav OECD veebis aadressil <http://www.oecd.org/tax/mandatory-disclosure-rules-action-12-2015-final-report-9789264241442-en.htm>.

skeemide osas lepiti kokku juba miinimumstandardis¹⁷, mis näeb ette direktiivile analoogse teabe kogumise ja vahetamise finantskontode ja tegelike kasusaajate varjamise skeemide osas. Standardi rakendamise kokkulepe ehk teabe kogumise ja vahetamise kord vajab eraldi läbirääkimisi, mis on praegu ettevalmistavas staadiumis.

Oluline on välja tuua, et direktiivist tulenevate kohustuste rakendamisel on peetud oluliseks austada erinevaid põhiseaduslikke õiguseid – neist asjakohasem on siin enese mittesüüstamise privileeg. See tähendab, et isik ei ole kohustatud enda kohta väärteos või kuriteos süüstavaid andmeid riigile esitama. Seega tõsisemad pettused jäävad selle eelnõu ulatusest välja.

Maksuskeemide avaldamise kohustus on kehtestatud Euroopa Liidu liikmesriikidest täna Iirimaa, Portugalis ja Ühendkuningriigis. Riigid on selle meetme hinnanud suhteliselt tõhusaks kahjuliku maksuplaneerimise ärahoidmisel. Viidatud süsteemid on ehitatud üles riigisiselt, mistõttu Euroopa Liidu tasandil seda otseselt kopeerida ei ole võimalik, kuid direktiivi regulatsiooni kujundamisel on nende riikide praktikat võimaluse korral arvesse võetud. Näiteks ei olnud võimalik lähtuda Iirimaa sellisest ettevõtjate halduskoormust vähendavast lahendusest, kus ministri määrusega on kehtestatud loetelu skeemidest, mille esitamine maksuhaldurile ei ole kohustuslik. Direktiivis pidasid liikmesriigid vajalikuks direktiivi põhjenduspunktides viidata eelkõige sellistele skeemidest teavitamisele, mida oleks võimalik kasutada maksude agressiivsel planeerimisel. Maksude agressiivse planeerimise terminit direktiiviga määratleda siiski ei üritatud. Teavitamise ja teabevahetuse kohustusega seotud skeemid piiritleti direktiivis piiriülesuse aspektiga ning skeemide loetelu kehtestamisega.

Direktiiv ei välista riigisiselt täiendavate teavitamiskohustuste kehtestamist, kuid selliste skeemide edastamine liikmesriikidele peaks toimuma omaalgatusliku teabevahetuse reeglite alusel, mitte automaatses korras. Eelnõu väljatöötamisel täiendavate teavitamiskohustuste kehtestamist ei kaalutud.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Otseste maksudega seotud maksukohustuse suuruse kindlaksmääramiseks vajalikud rahvusvahelise automaatse teabevahetusega seotud õigused ja kohustused sätestab maksualase teabevahetuse seadus (edaspidi *MTVS*). Otseste maksudena tuleb maksuskeemide puhul kõne alla eelkõige tulumaks, kuid mõiste sisustamisel tuleb lähtuda halduskoostöö direktiivi reguleerimisalast, mis on määratletud välistuste kaudu. Direktiivi ei kohaldata järgmiste maksude suhtes: käibemaks, tollimaks, aktsiisid, sotsiaalkindlustusmaksed, lõivud ja (teenus)tasud.

Piiriüleste skeemide osas nähakse direktiiviga ette automaatne teabevahetus. Direktiivi ülevõtmiseks täiendatakse seega *MTVS*i uue peatükiga piiriüleste skeemide alase teabevahetuse kohta. Direktiivi lisas olevate skeemide loetelu ja kirjeldused kehtestatakse rahandusministri määrusega. Rakendusakti tasand annab paindlikuma reageerimisvõimaluse arvestades, et liikmesriigid pidasid oluliseks skeemide loetelu edaspidi regulaarselt uuendada. Direktiiv võetakse üle miinimumstandardina. Üle jäetakse võtmata direktiivi artikkel 8ab lõige 11, mis annab liikmesriigi maksuhaldurile õiguse küsida maksukohustuslaselt aruandeid skeemide kasutamise kohta.

¹⁷ OECD standard on kättesaadav OECD veebis aadressil <http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/model-mandatory-disclosure-rules-for-crs-avoidance-arrangements-and-opaque-offshore-structures.htm>

MTVS § 20⁷. Piiriülene skeem

Piiriülesus on Euroopa Liidu tasandi regulatsiooni puhul määrava tähtsusega. Kohustus skeemide kohta teavet anda ja seda teavet vahetada on vaid juhul, kui skeemis esineb piiriülene aspekt. Selleks on skeemis kirjeldatud tehingu või tehingute ahela puutumus mõne liikmesriigiga või ka Euroopa Liidu liikmeks mitteoleva kolmanda riigiga. Eelnõu on piiratud selliste piiriüleste skeemidega, millel on võimalik mõju maksukohustusele, finantskontode alasele teabevahetusele või mille abil on võimalik peita tegeliku kasusaaja isikut. Maksukohustust mõjutavate skeemide puhul peab olema täidetud vähemalt üks allpool loetletud piiriülesust tähistavast tingimustest.

1. Skeemis osalevad isikud on erinevate riikide või jurisdiktsioonide residendid. Skeemis osalemine võib siinjuures hõlmata mistahes viisil skeemi osaliseks olemist, näiteks skeemi ühe lülina, vahendaja lepingupartnerina vms.
2. Selleks, et vältida aruandluskohustusest kõrvalehoidumist on piiriülesuse aspekt täidetud ka juhul, kui skeemis osalev isik on samaaegselt erinevate riikide või jurisdiktsioonide resident.
3. Teises riigis on võimalik ettevõtjana tegutseda ka ilma selle riigi residendiks olemata, mistõttu on piiriülesuse aspekt skeemil täidetud ka juhul kui skeemis osaleja tegutseb teises riigis või jurisdiktsioonis kas püsiva tegevuskoha kaudu või viisil, mil tal ei teki seal püsivat tegevuskohta. Tingimus hõlmab direktiivi artikli 3 punkti 18 alapunktides c ja d nimetatud tunnuseid.

Eelnõu hõlmab teavitamise ja teabe vahetamise kohustusega skeeme, mis võivad häirida või takistada finantskontode maksualase teabe kogumist või selle teabe vahetamist. Viidatud normid on sätestatud MTVS peatükkides 1¹ ja 2 koosmõjus MTVS §-ga 4¹. See tähendab, et finantskontodesse puutuvate skeemide hindamiseks tuleb lähtuda lisaks MTVSile (ja selle kaudu vastavale EL õigusele) ka OECD finantskontode alase teabevahetuse standardist ja selle kommentaaridest.

Lisaks on teavitamise ja teabe vahetamise kohustusega hõlmatud sellised skeemid, mis võivad raskendada või muuta võimatuks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse kohaselt määratletava tegeliku kasusaaja isiku tuvastamise. Selliste skeemide hindamisel tuleb omakorda lähtuda rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatust.

Ammendava loetelu kehtestamine maksustamist, finantskontode alast teabevahetust või tegeliku kasusaaja tuvastamist mõjutavatest skeemidest ja nende kirjeldusest on volitatud rahandusministrile. Loetelu kehtestamisel võetakse aluseks direktiivi lisaga 4 kehtestatud skeemide eritunnused.

Seletuskirjale on lisatud rahandusministri määruse kavand ja skeemidesse puutuvad selgitused.

MTVS § 20⁸. Aruantav piiriülene skeem

Mitte iga piiriülene skeem ei eelda teavitamist. Teavet tuleb esitada vaid skeemide kohta, mille kirjelduses kajastub piiriülene aspekt ning mis samal ajal vastab vähemalt ühele ministri määrusega kehtestatud skeemi kirjeldusele. Ministri määrusega kehtestatakse ammendav loetelu selliste skeemide kirjeldustest, mis piiriülese tunnuse kaasnemisel on aruantavad.

MTVS § 20⁹. Teabeandja

Direktiivis on aruandekohustusliku isiku määratlemiseks kasutatud terminit vahendaja. Termin tuleneb sellest, et piiriüleises agressiivses maksuplaneerimises on oluline roll isikutel, kes oleksid maksukohustuslaste jaoks vahendajaks *offshore* teenusepakkuja leidmiseks, et luua või mõningatel juhtudel ka juhtida *offshore* ühinguid, mille kaudu kunstlikke maksueeliseid luua või vara peita.

Vahendaja termin on meie õigusruumis teistes õigusaktides kasutusel erineva tähendusega, mistõttu seda terminit direktiivist üle ei võeta. Samuti hõlmab direktiivi regulatsioon tegelikkuses laiemat isikute ringi võrreldes agressiivse maksuplaneerimise analüüsidega, millele direktiivi regulatsiooni väljatöötamisel tugineti.

MTVSis on kasutatud kohustatud isikutele viitamisel terminit teabeandja, mis on põhijoontes määratletud seaduse § 2 punktis 3. Teabeandjaks on isik või õiguslik moodustis, kellele antakse käesoleva seadusega õigusi ja pannakse kohustusi. Teabeandja ei ole maksuhaldur, teabeandjale andmete esitaja ega andmesubjekt.

Eelnõu kohaselt võib piiriüleste skeemide alases teabevahetuses teabeandjaks olla iga isik, kes on osutanud maksukohustuslasele skeemiga seotud teenuseid. Eelnõus on skeemiga seotud teenustena nimetatud skeemi väljatöötamist, turustamist, kättesaadavaks tegemist, skeemi rakendamise korraldamist ja selle juhtimist, samuti nende teenuste osutamisel abi ja nõu andmist.

Skeemi rakendamise korraldamine ja selle juhtimine võib hõlmata igasugust tehnilist abi skeemi ellurakendamiseks.

Kohustatud isikute ring on esmatasandil määratletud võimalikult laialt, et välistada kohustustest kõrvalehoidumine oma teenuse osutamisel olnud rolli formaalse vähendamise kaudu. Sellele vaatamata ei käsitle seadus teabeandjatena päris kõiki rahvusvahelise maksustamise alast nõu pakkuvaid isikuid. Ilmselgelt on välistatud isikud, kes analüüsivad rahvusvahelise maksustamise küsimusi teadus- ja õppetöö käigus. Direktiivi läbirääkimistel peeti oluliseks, et kohustatud isikute ringi moodustaksid eelkõige isikud, kes oma ettevõtluse raames pakuvad maksu(õiguse)alast nõu. Nendeks on eelkõige maksukonsultatsiooni teenust osutavad isikud, sh advokaadid aga ka raamatupidamise või ühingute asutamise teenust osutavad isikud ja finantsinvesteeringute alast nõu andvad isikud.

Teabeandjatena ei käsitleta isikuid, kes maksunõu andes põhjendatult ei teadnud, et nende nõuanne seondus aruantava piiriülese skeemiga või kelle puhul saab õigustatult eeldada, et ta seda ei teadnud. Siinjuures on olulised objektiivsed asjaolud, isiku subjektiivseid kavatsusi arvesse ei võeta. Eelnõus on sätestatud välistus eelduse puudumise kaudu. Selle eelduse esinemist võib analüüsida maksuhaldur omal algatusel uurimispõhimõtet järgides aga seda saab isik ka ise tõendada viidates mistahes tähtsust omavatele asjaoludele ja tingimustele, samuti kättesaadavale teabele ja enda erialastele teadmistele ja arusaamisele.

Direktiivi läbirääkimistel otsustati siduda aruandluskohustus kohustatud isiku residentsusriigiga. Residentsuse määratlemisel tuginetakse eelnõus tulumaksuseaduse §-le 6¹⁸. See tähendab, et

¹⁸ **Füüsiline isik** on resident, kui tema elukoht on Eestis või kui ta viibib Eestis 12 järjestikuse kalendrikuu jooksul vähemalt 183 päeval. Isik loetakse residentiks alates tema Eestisse saabumise päevast. Samuti on resident välisteenistuses viibiv Eesti diplomaat.

Juriidiline isik, välja arvatud usaldusfond, on resident, kui ta on asutatud Eesti seaduse alusel. Resident on ka Euroopa äriühing (SE) ja Euroopa ühistu (SCE), kelle asukoht on registreeritud Eestis.

Eesti residendist teabeandja esitab teabe aruantava piiriülese skeemi kohta Maksu- ja Tolliametile. Teabeandjal, kes küll ei ole Eesti resident, kuid kelle Eestis asuva püsiva tegevuskoha kaudu osutatakse skeemiga seotud teenuseid, on samuti kohustus skeemi puutuv teave esitada Eestis. Erandina on välisriigi residendist või ilma residentsuseta füüsiline isik kohustatud esitama teabe Eestis juhul, kui ta kuulub Eestis sellisesse kutseühendusse, mis ühendab õigus- või maksualast nõustamisteenust osutavaid isikuid. Teabeandjaks võib lisaks olla isik, kes ei vasta eelnevalt nimetatud tingimustele, kuid kelle tegevus on reguleeritud Eesti õigusaktidega. Viimaste puhul on eelkõige peetud silmas õiguslikke moodustisi (nt seltsing), mida registrisse ei kanta.

Aruandekohustuslikuks teabeandjaks on piiratud juhtudel ka maksukohustuslane. Täpsemad selgitused on toodud § 20¹⁶ selgituste juures.

MTVS § 20¹⁰. Asjaomane maksukohustuslane

Asjaomane maksukohustuslane on tarvis määratleda skeemi kasutajana, kas selle tellija või väljatöötajana, samuti teatud piiratud juhtudel teabeandjana. Seetõttu on terminil maksukohustuslane selles peatükis erinev tähendus võrreldes MTVS ülejäänud peatükkidega ja ka maksukorralduse seadusega ning vajab eraldi määratlemist piiriüleste skeemide alase teabevahetuse kontekstis.

Asjaomane maksukohustuslane on piiriüleste skeemide alase teabevahetuse kontekstis isik, kellele teenusepakkuja on aruantava piiriülese skeemi teinud kättesaadavaks või isik, kelle meeskond on skeemi välja töötanud, isik kes on valmis aruantavat piiriülest skeemi rakendama (sh nt juhul, kui skeemi on tellinud isikuga seotud isik, nt tütarettevõtte) või kes on juba rakendanud selle skeemi esimese etapi. Skeem võib isikuni jõuda praktikas väga erineval moel ja skeemi soetamist saab vormistada erinevate isikute kaudu või erineval ajahetkel. Seetõttu on sisse toodud ka skeemi rakendamiseks tehtavad ettevalmistused, samuti esimeste sammude võtmine skeemi rakendamiseks.

MTVS § 20¹¹. Seotud isikud

Direktiivi läbirääkimistel peeti väga oluliseks määratleda piiriüleste skeemide alase teabevahetuse tarvis seotud isikute mõiste uuesti. Seetõttu ei saa tugineda seotud isikute mõistele, mis määratleti varem eelotsuste alase teabevahetuse kontekstis. Samuti ei saa üks-ühele tugineda tulumaksuseaduses või teistes maksudest kõrvalehoidumist käsitlevates direktiivides kasutatavale määratlusele. See on osaliselt siiski löike 1 puhul olnud võimalik, kus on võetud aluseks tulumaksuseaduse § 8 löike 1 punktis 6 sätestatud kriteeriumid¹⁹.

¹⁹ § 8. Seotud isikud

(1) Isikud on omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või kui ühel isikul on teise üle valitsev mõju. Igal juhul käsitatakse seotud isikutena järgmisi isikuid:

- 1) abikaasad, elukaaslased või otse- või küljjoones sugulased;
- 2) ühte kontserni kuuluvad äriühingud äriseadustiku § 6 tähenduses;
- 3) juriidiline isik ja füüsiline isik, kellele kuulub vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- 4) isikule kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või õigusest juriidilise isiku kasumile;
- 5) juriidilised isikud, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele;
- 6) isikud, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest;
- 7) juriidilised isikud, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud;

Lõikes 1 on määratletud seotud isiku põhitunnused piiriüleste skeemide alase teabevahetuse tähenduses. Selleks on isik, kes osaleb teise isiku juhtimises, olles sellises positsioonis mis annab võimaluse teise isiku tegevust olulisel määral mõjutada ning isik kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või vähemalt 25% kasumi saamise õigusest.

Direktiivi läbirääkimistel pidasid liikmesriigid oluliseks hõlmata määratlusse ka ühiselt sama isikut kontrollivad isikud seotud isikute määratluse alla, mis kajastub lõigetes 2 ja 3.

Kui isikul on teise isiku kapitalis kaudne osalus, siis selle suurus leitakse korrutades osaluse määrad iga järgneva astme tütarettevõtjas. Terminit kapital on kasutatud, et hõlmata määratlusse lisaks osa- ja aktsiakapitalile kapitaalosalus ka välisriigis asutatud muud liiki juriidilistes isikutes. Täieliku hääleõigusega isikuna käsitatakse kõiki isikuid, kellele kuulub üle 50% hääleõigustest.

Seotud isikute mõiste all on hõlmatud ka füüsilised isikud, sarnaselt on käsitletud füüsilisi isikuid tulumaksuseaduse kohaselt. Perekonda, st isiku abikaasat või elukaaslast, lapsi ja vanemaid, käsitatakse piiriüleste skeemide alase teabevahetuse kontekstis ühe isikuna.

Direktiivis on kasutatud seotud isiku mõiste määratlemisel terminit seotud ettevõtjad, kuid nemad omakorda on määratletud kui isikud. Halduskoostöö direktiivi artikli 3 punktis 11, mis on üldnormiks ka piiriüleste skeemide alases teabevahetuses, on mõistetud isikute all kõiki isikute liike – nii füüsilisi kui juriidilisi isikud aga ka mistahes isikute ühendusi ja õiguslikke moodustisi.

MTVS § 20¹². Teabeandja kohustused

Teabeandjal ega asjaomasel maksukohustuslasel ei ole kohustust viia läbi uurimist, et välja selgitada piiriülesesse skeemi või selle rakendamisse puutuvaid uusi või täiendavaid asjaolusid, mida tema valduses või talle teada ei ole, kuid mida võivad teada teised skeemiga seotud teenuseid osutavad isikud. Igal teabeandjal on kohustus teavitada nendest andmetest skeemi kohta, mis tal olemas on.

Maksuhaldurile tuleb esitada aruantava piiriülese skeemi kohta järgmist teavet:

1. teabeandjaid ja asjaomaseid maksukohustuslasi tuvastada võimaldavad andmed, sealhulgas nimi, füüsilise isiku puhul tema sünniaeg ja –koht, residentsus, isiku- või registrikood ning maksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas; siinjuures maksukohustuslase isik ei pea olema teada ega olemas standardsete skeemide puhul. Sellisel juhul jäetakse deklaratsioonivormil see lahter täitmata. Maksukohustuslaste nimed, kellele seda skeemi on müüdüd, näidatakse lõikes 3 sätestatud tingimustel ja korras;
- 2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatud isikutega seotud isikuid tuvastada võimaldavad andmed;
- 3) skeemi kirjeldus ministri määruses toodud loetelust, mis muudab piiriülese skeemi aruantavaks;
- 4) skeemi nimetus, kui see on olemas;
- 5) skeemi sisu üldine kokkuvõte, sealhulgas asjasse puutuvate majandustoimingute lühike kirjeldus, välja arvatud ärisaladusega kaitstud teave;
- 6) skeemi rakendamise alguse kuupäev;

8) tööandja ja tema töötaja, töötaja abikaasa, elukaaslane või otsejoones sugulane;

9) isik on juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige (§ 9), juhtimis- või kontrollorgani liikme abikaasa või otsejoones sugulane.

- 7) skeemi õiguslikud üksikasjad, kusjuures kirjeldada tuleb kõiki skeemiga seotud riike puudutavaid õigusnorme;
- 8) skeemi rahaliselt hinnatav väärtus; Väärtust hinnatakse asjakohase tehingu väärtuse järgi ning sõltub skeemi üksikasjadest. Skeemi väärtuseks ei ole üksnes skeemist saadav maksueelis.
- 9) liikmesriik, millega asjaomane maksukohustuslane on seotud või mida aruantav piiriülene skeem tõenäoliselt puudutab; Eesmärk on märkida ära liikmesriigid, keda skeem võib huvitada. Nendeks on eelkõige riigid, kelle maksustamisõigust skeem mõjutab.
- 10) muu isik, keda aruantav piiriülene skeem tõenäoliselt mõjutab ning liikmesriik, millega see isik on seotud;
- 11) juba esitatud skeemi kohta täiendava (sh puudu olnud) teabe esitamisel skeemi või selle osa registreerimisnumber, mille mistahes liikmesriigi maksuhaldur on varem andnud.

Kui teavitatud skeemis tehakse olulisi muudatusi, tuleb muudetud skeemi käsitleda uue skeemina ning sellest uuesti teavitada, esitades skeemi kohta kõik ülal loetletud andmed.

Skeemi kohta tuleb teave esitada maksuhaldurile 30 kalendripäeva jooksul alates, kas

1. skeemi rakendamiseks kättesaadavaks tegemise päevale järgnevast päevast,
2. skeemi rakendamiseks valmisoleku päevale järgnevast päevast või
3. päevast, mil tehti esimene samm skeemi rakendamiseks,

Valik tehakse selle järgi, milline päev/hetk on saabunud teistest varem.

Standardsete skeemide korral lisandub perioodiline aruandekohustus. Seaduse tekstis on standardne skeem määratletud skeemina, mis on välja töötatud, turustatud, rakendamiseks valmis või kättesaadav kujul, mida ei ole rakendamiseks vaja olulisel määral kohandada. Nende kohta tuleb iga kolme kuu tagant esitada uut ja lisandunud teavet asjaomaste maksukohustuslaste ja nendega seotud isikute kohta, skeemi rakendamise kuupäevade kohta ning liikmesriikide ja muude isikute kohta, kes skeemist puudutatud on. See tähendab, et teabeandja peab pidama standardsete skeemide osas klientide nimekirja. Juhul, kui standardsesse skeemi tehakse muudatusi, siis tuleb teavitada sellest kui uuest, erinevast skeemist.

Komisjoni rakendusmäärusest tuleneb kohustus skeemid maksuametis registreerida. Eelnõuga pannakse maksuhaldurile kohustus anda igale esmakordselt esitatud skeemile või skeemi osale unikaalne registreerimisnumber. Selle registreerimisnumbri märgib teabeandja skeemi kohta esitatava teabe hulgas. Registreerimisnumber kantakse komisjoni peetavasse keskregistrisse.

Teabeandjale pannakse kohustus teavitada skeemile või selle osale antud registreerimisnumbrist kõiki teisi sama skeemi või skeemi osaga seotud teenust, abi või nõu pakkunud isikut. See võimaldab riikidel jälgida skeemi kasutamist ning hõlbustab teabeandjatel ja maksukohustuslastel topelt aruandluse vältimist.

Aruantavate piiriüleste skeemide alase teabe deklaratsiooni vormi ning deklaratsiooni esitamise ja täitmise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Komisjon kehtestab rakendusmäärusega keskregistrile andmete kogumise formaadid, mille alusel liikmesriigid saavad kehtestada teabe kogumise vormid. Maksu- ja Tolliamet töötab välja võimaluse esitada teave piiriülese skeemi kohta e-maksuameti vahendusel. IT-arendusi kohustatud isikutelt selline lahendus ei nõua.

Maksuhalduri ülesanded teabe edastamisel komisjoni peetavasse keskregistrisse sätestatakse sarnaselt ülejäänud teabevahetusega seotud ülesannetele Maksu- ja Tolliameti peadirektori

käskkirjaga kinnitatava juhendiga. Osa ülesannetest, nt aruandluse esitamine komisjonile, tuleb vahetult komisjoni antavast halduskoostöö direktiivi rakendusmäärusest. Halduse siseseid suhteid reguleerivaid norme seaduse tasandil ei plaanita reguleerida.

MTVS § 20¹³. Teabeandja kohustuste üleminek

Kliendile õigusteenuse osutamine võib olla advokaadil ja tema büroo töötajal aga ka audiitoril olla hõlmatud kutsesaladusega²⁰. Kutsesaladus hõlmab ka ainuüksi advokaadi poole pöördumise fakti. Seetõttu on advokaatidel ja ka audiitoritel piiratud võimalused kliendile osutatud teenuste kohta teabe esitamisel. Direktiivi väljatöötamisel on sellega arvestatud ning direktiivi rakendamisel tuleb austada seadusest tuleneva kutsesaladuse kaitset. Direktiivi eesmärk ei ole samas kutsesaladuse kaitset ühelgi moel laiendada, vaid arvestada juba seadusega kehtestatud piiranguid.

Juhul, kui teabeandjaks on advokaat või advokaadibüroo töötaja, aga ka audiitor, on tal õigus jätta eelkõige maksuhaldurile teave edastamata, kui see tähendaks seadusest tuleneva kutsesaladuse hoidmise kohustuse rikkumist. Normis on hõlmatud välistusega kogu kohustuste ulatus, kuna teabe esitamise kohustuse puudumise tõttu ei ole mõistlik sätestada seadusega kohustust skeemi kohta ka teavet koguda. Samas oleks mõistlik eeldada, et teenusepakkuja annab kliendile igakülgselt abi temale üle läinud aruandluskohustuse täitmiseks.

Juhul, kui piiriülese aruantava skeemi väljatöötamisel või sellega seotud teenuste osutamisel oli kaasatud kutsesaladusega hõlmamata isikuid, siis läheb esmajärjekorras aruandekohustus üle neile. Advokaadil ja audiitoril on kohustus neid isikuid neile üle läinud kohustustest teavitada. Juhul, kui teisi isikuid teenuse osutamisse kaasatud ei olnud, tuleb advokaadil ja audiitoril kliendile teada anda, et tal tuleb skeemi kohta teave ise maksuhaldurile esitada. Advokatuuriseadus võimaldab kliendil advokaat või büroo töötaja vabastada kutsesaladuse hoidmise kohustusest, mis lubaks aruandekohustuse täita siiski esindajal.

Siinjuures ei oma tähendust, kui kutsesaladusele tuginevalt jääb skeemi kohta teave esitamata hoopis mõne teise liikmesriigi maksuhaldurile. Eesti residentidest asjaomane maksukohustuslane esitab skeemi kohta teave ikka Maksu- ja Tolliametile, mitte teabeandja residentriigi maksuhaldurile.

MTVS § 20¹⁴. Teabeandja aruandekohustuse täitmise koht

Direktiivi läbirääkimistel jõudsid riigid ühele meelele, et aruandekohustusega kaasneb kõige väiksem halduskoormus riigis, millega teabeandjal on kõige tugevam side. Kuna teave tuleb esitada maksuhaldurile, siis on mõistlik viia aruandekohustus riiki, mille resident isik on. See

²⁰ **Advokatuuriseaduse** § 45 lõige 1: Advokaat on kohustatud hoidma saladuses talle õigusteenust osutades teatavaks saanud andmeid, tema poole õigusteenuse saamiseks pöördumist ja õigusteenuse eest makstud tasu suurust. Kohustus ei ole ajaliselt piiratud ja kehtib ka pärast advokaaditegevuse lõppemist. Kohustus kehtib ka advokaadibüroo töötaja ja advokatuuri töötaja kohta ning selle avaliku teenistuja kohta, kellele on advokaadi kutsesaladus teatavaks saanud teenistuskohustusi täites.

Audiitortegevuse seaduse § 48 lõige 1: Audiitorettevõtja ja seaduse alusel audiitorühingut esindav vandeaudiitor on kohustatud hoidma saladuses talle vandeaudiitori kutsetegevuse käigus teatavaks saanud infot ja dokumente. Kutsesaladuse hoidmise kohustus ei ole ajaliselt piiratud ja kehtib ka pärast vandeaudiitori kutsetegevuse lõpetamist. Lõike 2 kohaselt laieneb kutsesaladuse hoidmise kohustus Audiitorkogu organite liikmele, Rahandusministeeriumi avalikule teenistujale ning muule isikule, kellele on vandeaudiitori kutsesaladus ametikohustuste täitmisel teatavaks saanud.

tagab, et tal on toimivad kommunikatsioonikanalid selle riigi maksuhalduriga. Õigus- ja maksunõu võib osutada ka isik, kellel ei ole Euroopa Liidu liikmesriigi residentsust, kuid kellel on siin kas püsiv tegevuskoht või ta on loodud siinse õigusruumi reeglite kohaselt ilma, et tal tekiks siin residentsus. Füüsiliste isikute puhul on aruandekohustuse tekkimiseks piisav ka see, kui ta kuulub mõnda siinsesse kutseühingusse, mis koondab maksu- või õigusnõu andvaid isikuid.

Välistada ei saa sarnase seose olemasolu erinevates liikmesriikides. Sellisel juhul võib isik viidata oma kohustuste täitmisele teises liikmesriigis. Aruandekohustuse täitmist on kõige lihtsam tõendada teatades teise liikmesriigi maksuhaldurile juba esitatud skeemile antud registreerimisnumbri. Kohustuse täitmise tõendamiseks sobib ka muu teave, mis teabeandjal kohustuse täitmise kohta olemas on.

MTVS § 20¹⁵. Teabeandjate paljusus

Õigus- ja maksunõu andmine ei ole kuidagi piiratud riigipiiridega. Piiriüleste skeemide väljatöötamisel on erinevatest riikidest pärit isikute kaasamine ka üsna loomulik. Seetõttu võib sama skeemi kohta tekkida aruandekohustus nii erinevates riikides kui ka paljudel isikutel samaaegselt. Teabeandja vabaneb aruandekohustusest kui tal on näiteks ette näidata juba esitatud skeemile antud registreerimise number või muud tõendid teise teabeandja poolt sama teabe esitamise kohta.

Eelnõuga ei ole ette nähtud peamist vastutavat teabeandjat. Kõigil skeemi väljatöötamise ja rakendamise seotud isikutel on solidaarne vastutus. See võimaldab ühel teabeandjal esitada skeemi kohta kogu info ka kõigi teiste aruandekohustuslike teabeandjate nimel. Samas tuleb silmas pidada, et direktiiv kohustab esitama skeemi kohta seda teavet, mis on iga konkreetse teabeandja valduses. Teise isiku poolt esitatud teabele on võimalik tugineda vaid juhul, kui aruandekohustuse ulatus (teada oleva teabe hulk) on sama.

MTVS § 20¹⁶. Asjaomase maksukohustuslase aruandekohustus

Teabeandjaks käesoleva peatüki tähenduses on asjaomane maksukohustuslane, kui aruantava piiriülese skeemi väljatöötamisega, turustamisega, kättesaadavaks tegemisega või selle rakendamise korraldamise või juhtimisega seotud teenust osutaval isikul ei ole üheski liikmesriigis kohustust aruantava piiriülese skeemi kohta teavet esitada või kui selline isik puudub. Normi eesmärk on välistada aruandekohustusest kõrvale hoidumine kas kolmandast riigist skeemiga seotud teenuste ostmisega või ka teenusepakkuja enda poolt teenuse vormistamisega kolmandast riigist pärit isiku kaudu. Direktiiviga ei välistata ka maksukohustuslaste endi poolt välja töötatud aruantavate piiriüleste skeemide kohta teabe kogumist ja selle vahetamist. Aruandekohustus tekib ka kutsesaladuse tõttu teabeandjalt üle tulnud kohustusena.

Selliseid olukordi, kus aruandekohustus on maksukohustuslasel, võib üldistatult ette tulla järgmistel juhtudel:

- 1) piiriülese skeem on välja töötanud maksukohustuslase enda poolt;
- 2) piiriülese skeemi on välja töötanud isik, kellel puudub side mõne Euroopa Liidu liikmesriigiga;
- 3) teabeandja loobub skeemi kohta teabe esitamisest kutsesaladuse piirangute tõttu.

Direktiivi läbirääkimistel jõuti kokkuleppele rakendamiseks vabatahtlikus normis (artikkel 8ab lõige 11), mille järgi võib maksukohustuslastelt nõuda nende poolt aruantava piiriülese skeemi kasutamise kohta aruande esitamist. Kui maksuhalduril on teave skeemide müügi või nende rakendamise alustamise kohta, siis täiendav teave ei oma suurt täiendavat lisandväärtust. Küll aga tõstab maksumaksja halduskoormust. Viidatud kohustuse toomist Eesti õigusesse ei saa pidada praegu vajalikuks ega mõõdukaks ning see norm jääb üle võtmata.

MTVS § 20¹⁷. Asjaomase maksukohustuslase aruandekohustuse täitmise koht

Sarnaselt teabeandja kohustuse täitmise korraldusele, tuleb ka maksumaksjal täita aruandekohustus oma residentsusriigis. Teabe esitab Eesti residentist maksukohustuslane igal eelmise sätte selgitustes loetletud juhul Maksu- ja Tolliametile.

Eestis püsiva tegevuskoha kaudu tegutsev isik, samuti Eestis tulu saanud muu isik, kes ei ole ühegi liikmesriigi resident, esitab aruantava piiriülese skeemi kohta samuti teabe Maksu- ja Tolliametile. Aruandluskohustusest kõrvalehoidumiste vältimiseks on hõlmatud kohustatud isikute ringi ka Eestis näiteks seltsingu või muu õigusliku moodustise kaudu tegutsev isik, kes ei vasta ühelegi eelpool loetletud tunnusele.

Eelnevast tuleneb, et Eestis püsiva tegevuskoha kaudu tegutseval asjaomasel maksumaksjal, kes on näiteks tellinud maksuskeemi Euroopa Liidu liikmesriigiks mitte oleva riigi ettevõttest, kuid kes on Soome resident, Eestis aruandekohustust ei teki.

Ka asjaomane maksukohustuslane vabaneb teabe andmise kohustusest kui ta ise või mõni seotud isikutest on sama teabe mõnes teises liikmesriigis juba esitanud ning tal on võimalik selle kohta maksuhaldurile tõendid esitada. Selliseks tõendiks on näiteks skeemi kohta teabe esitanud teabeandjale maksuhalduri poolt antud sama skeemi või skeemi osa registreerimise number.

MTVS § 20¹⁸. Asjaomaste maksukohustuslaste paljusus

Ühe skeemiga võib olla seotud mitmeid asjaomaseid maksumaksjaid. Selleks, et vältida topeltaruandlust, on tellitud skeemi puhul esmane aruandekohustus sellisel maksumaksjal, kes on skeemi väljatöötamises teenusepakkujaga kokku leppinud ning nii-öelda majasisese skeemi puhul see, kelle juhtimise ja kontrolli all skeemi planeeritakse rakendada. Eelnõuga ei välistata, et skeemi kohta esitab teabe mistahes skeemiga seotud asjaomane maksumaksja. Teised asjaomased maksumaksjad ei pea skeemi kohta teavet esitama, kui nad suudavad maksuhaldurile tõendada kohustuse täitmist teise isiku poolt. Jällegi võib selleks tõendiks olla skeemi või skeemi osa registreerimise number.

MTVS § 22 muutmine

MTVS §-ga 22 sätestatakse seaduses sätestatud kohustuste täitmise tagamiseks sunniraha tegemise õigus. Olemasolevat sunniraha regulatsiooni laiendatakse piiriüleste skeemide alase aruandluskohustusega isikutele. Maksuhaldur võib sunniraha hoiatuse teha ja sunniraha määrata nii teabeandjale kui aruandekohustuslikule asjaomasele maksumaksjale. Sisulisi muudatusi sunniraha määramise alustes, tähtaegades ega sunniraha summas eelnõuga ei tehta.

MTVSis sätestatud kohustuste täitmine on tagatud ka rahatrahviga. Vastava väärteokoosseisu „teabevahetuse takistamine“ sätestab maksukorralduse seaduse § 155³, mille kohaselt karistatakse MTVSis sätestatud teabeandja ja teabeandjale andmete esitaja kohustuste täitmata jätmise eest või teabevahetuse takistamise eest rahatrahviga kuni 300 trahviühikut. Juriidilist isikut karistatakse sama teo eest rahatrahviga kuni 3200 eurot.

Olemasolev väärteokoosseis laieneb isikutele, kes on rikkunud mistahes MTVSis sätestatud teabeandja kohustusi. Koosseisu kirjelduses ega rahatrahvi suuruses muudatusi eelnõuga ei planeeritud.

Sunniraha ja rahatrahv puudutavad teavitamiskohustuse täitmata jätmist, mitte skeemi kasutamist.

Skeemide alase teabe esitamise kohustuse täitmise hindamisel tuleb austada enese mittesüüstamise privileegi. Eelnõuga sätestatav kohustus ei eelda, et isikud peavad hakkama esitama tõendeid selle kohta, et nad on välja töötanud finantskontode alase teabevahetusest kõrvalehoidumise skeemi, mis on vastuolus MTVS § 8⁶. lõikes 1 ja § 15 lõikes 1 sätestatud kohustusega hoiduda tegevusest, mille eesmärk on finantskontode maksualase teabe või FATCA kokkuleppega seotud teabe kogumisest kõrvalehoidumine.

MTVS § 23⁵

Tavapärane teavitamiskohustus tekib selliste aruandavate piiriüleste skeemide kohta, mis tehakse rakendamiseks kättesaadavaks, mis on rakendamiseks valmis või mille rakendamiseks tehakse esimene samm 2020. aasta 1. juulil või sellest hilisemal kuupäeval.

Liikmesriikidel on kohustus rakendada direktiivi 2020. aasta 1. juulist alates ja seetõttu algab ka tavapärane aruandluskohustus direktiivi kohaldamise tähtpäevast arvates.

Lisaks tekib direktiivist kohustusi ka varasemalt - direktiivi jõustumise ja rakendamise tähtpäeva vahelisel ajal - välja töötatud ja rakendatud skeemide osas. Teabeandjal on eelnõu kohaselt kohustus koguda teave esmakordselt selliste aruandavate piiriüleste skeemide kohta, mille rakendamisega alustati ajavahemikul 2018. aasta 25. juunist kuni 2020. aasta 30. juunini ning esitada nende kohta teabe maksuhaldurile 2020. aasta 31. augustiks. Kohustus kohaldub eelnõus sätestatud asjaolude korral ka asjaomase maksukohustuslase suhtes.

Direktiiv avaldati Euroopa Liidu Teatajas 2018. aasta 5. juunil. Direktiivid jõustuvad 20. ndal kalendripäeval peale avaldamist. Direktiivil on seega õigusjõud alates 2018. aasta 25. juunist.

Juhul, kui varasemalt välja töötatud skeemis tehakse peale 2020. aasta 1. juulit olulisi muudatusi, tuleb käsitleda seda uue skeemina ning sellest vastavalt maksuhaldurile teada anda. Olulisus sõltub iga skeemi üksikasjadest. Näiteks kui laenuintressi tasumise sammu muudetakse kvartaalsest igakuiseks, siis seda ei saa käsitleda olulise muudatusena, see ei tõsta maksudest kõrvalehoidumise riski.

Normitehniline märkus

Normitehnilist märkust täiendatakse viidetega nõukogu direktiivile 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruandavate piiriüleste skeemide puhul (ELT L 139, 05.06.2018, lk 1-13).

Eelnõu § 2. Seaduse jõustumine

Eelnõu on planeeritud jõustuma 2020. aasta 1. jaanuaril. Direktiivist tuleb kohustus võtta direktiivi ülevõttev õigusakt vastu ning avaldada see hiljemalt 2019. aasta 31. detsembriks ning kohaldada seda õigusakti 2020. aasta 1. juulist alates.

4. Eelnõu terminoloogia

HÕNTE § 12 lõike 2 kohaselt peavad Euroopa Liidu õigusega seotud seaduseelnõus kasutatavad terminid olema kooskõlas Euroopa Liidu õiguses kasutusel olevate terminitega ning eelnõus neid üldjuhul enam ei määratleta.

Direktiivi ülevõtmisel on üldiselt püütud hoiduda Eesti õigusruumis erinevas tähenduses kasutusel olevate terminite uue tähenduse andmist. Eelnõuga tuleb siiski kasutusele võtta termin skeem, mida seni ei ole selles tähenduses kasutatud ning mis ei tulene vahetult direktiivist, kuid mis peegeldab direktiivis kasutusel olevat terminit maksuskeem. Direktiivis kasutatava ingliskeelse termini „*arrangement*“ eestikeelse üldisema tähendusega vaste võiks olla tehing või toiming. Direktiivi teksti tõlkimisel eesti keelde kasutati terminit maksuskeem. Sama termin on mõnevõrra kitsamas tähenduses kasutusel ka nõukogu direktiivi (EL) 2017/952, millega muudetakse direktiivi (EL) 2016/1164 kolmandate riikidega seotud hübriidsete ebakõlade osas ülevõtmisel tulumaksuseadusega²¹. Halduskoostöö direktiiv käsitleb lisaks maksustamist puudutavatele skeemidele ka finantskontode alase teabevahetuse vältimise ja tegeliku kasusaaja peitmise skeeme. Eeltoodud põhjendustel on eelnõus kasutatud aruandluskohustusega hõlmatud tehingute kirjelduse tähistamiseks üldisemat terminit skeem, et tähistada kõiki erinevaid teabe andmise ja selle vahetamise kohustusega seotud tehingute kirjeldusi.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga harmoneeritakse nõukogu direktiiv (EL) 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruandavate piiriüleste skeemide puhul (ELT L 139, 05.06.2018, lk 1-13)²². Direktiivi ja seaduseelnõu vastavustabel on toodud käesoleva seletuskirja lisis 2.

6. Seaduse mõjud

Euroopa komisjon on direktiivi ettepaneku mõjuhinnangus leidnud, et piiriüleste skeemide alane teabevahetus on väga tõhus ja proportsionaalne vahend maksudest kõrvalehoidumise vastu võitlemisel²³.

²¹ Eelnõu saadeti ministeeriumitele kooskõlastamiseks.....

²² Vt seletuskirja lisis 2 esitatud direktiivi ja eelnõu kohaste sätete võrdlustabel.

²³ Ettepaneku mõjuhinnanguga on võimalik tutvuda aadressil

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2017/EN/SWD-2017-236-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>

Euroopa komisjon on tänaseks koostanud analüüsi halduskoostöö direktiiviga ettenähtud teabevahetuse tõhususe kohta²⁴ järgmistes kategooriates:

1. maksuhalduril olemasolev teave töötasude, juhtimistasude, elukindlustuse, pensioni ja kinnisvara kohta (halduskoostöö direktiiviga ettenähtud esimesed andmeliigid);
2. finantsasutustelt kogutav teave finantskontode, sh kindlustuslepingute kohta;
3. teave maksuhalduri siduvate eelotsuste ja siirdehinna eelkokkulepete kohta.

Komisjon on nentunud, et automaatse teabevahetuse kaudu saadavat teavet on võimalik maksuhalduritel kasutada väga erinevalt, kuid peamiselt kasutatakse seda siiski riskianalüüsiks ning tulumaksukohustuse suuruse hindamiseks. Suurem osa riike on välja toonud infotehnoloogia arenduste kulukuse teabevahetuse ülesehitamiseks. Peamise kasutegurina nähakse teabevahetuse preventiivset mõju maksukuulekuse suurendamisel. Rahalise tulukuse väljatoomine on keeruline.

6.1 Kaasnev mõju: Mõju majandusele

Sihtrühm. Eelnõu laiem eesmärk on tuvastada võimalikud agressiivse maksuplaneerimise skeemid ning skeemid, millega on võimalik vältida finantskontode alast teabevahetust või peita vara tegelikku kasusaajat, mistõttu mõjutab see kõiki juriidilisi ja füüsilisi isikuid, kelle tegevuses on tavapärasest suurem kaal maksude piiriülel planeerimisel ning kes on huvitatud oma vara hoidmisest välisriigis, ilma, et maksuhaldur sellest teada saaks, samuti füüsilisi ja juriidilisi isikuid, kes pakuvad oma majandustegevuse raames selleks sobivaid teenuseid.

Mõjutatud maksukohustuslaste täpset arvu ei ole võimalik tuua, kuna piiriüleste skeemide alane teabevahetus mõjutab kaudselt või teoreetiliselt kõiki ettevõtjaid, kes tegutsevad või plaanivad hakata tegutsema piiriülel.

Ka teenusepakkujate usaldusväärset arvu ei ole võimalik anda, kuna maksu- ja õigusteenuse osutamine ei ole litsentseeritud tegevus. Õigusteenust osutavate ühingute arv jääb alla tuhande, advokaate sh pisut üle tuhande. Finantskontosid puudutavate skeemide väljatöötajaks ei pruugi tingimata olla ainult krediidasutused (70), kindlustusettevõtted (40) ega muud finants- ja makseteenuseid osutavad isikud (tegevusalasid registreeritud majandustegevuse registris 2400). Maksuhalduri senine praktika näitab ning ka eluliselt ei ole usutav, et märkimisväärne osa ettevõtjatest tegeleks maksude piiriülese planeerimisega või vara varjamisega välisriigis, mida saaks käsitada võimaliku agressiivse maksuplaneerimisena või finantskontode alase teabevahetusest hoidumisena või tegeliku kasusaaja peitmisena. Ka teenusepakkujate jaoks on ilmselt tegemist pigem harva osutatava teenusega.

Mõju ulatus. Eelnõus kirjeldatud skeemide väljatöötamise ja rakendamisega seotud teenuseid pakkuvad isikud peavad hakkama osutatud teenuse kohta teavet koguma ja edastama maksuhaldurile. Teatud juhtudel peavad skeemide kohta teavet koguma ja esitama ka maksukohustuslased. Teavet tuleb esitada eelkõige maksuskeemide kohta, millel võib olla oluline mõju maksustamisele, finantskontode alasele teabevahetusele või tegelike kasusaajate tuvastamisele. Eelnõu ei kohusta kindlasti raporteerima kõiki tavapäraseid piiriülel majandustehinguid. Eelnõu võib mõjutada mõningate ettevõtjate selliste piiriüleste majandustehingute struktuure, millel ei pruugi olla tugevat seost tehingute majandusliku sisuga. Suurem mõju avaldub kohe peale seaduse rakendamist, mil tuleb ühekordselt esitada teave pikema perioodi kohta. Esitatavate skeemide arv seaduse esimesele kohaldamise aastal jääb Maksu- ja Tolliameti hinnangul alla 500. Mõju ulatus on seega keskmine.

²⁴ Komisjoni 2018. aasta raportiga on võimalik tutvuda aadressil:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/report-automatic-exchanges-taxation-dac-844_en.pdf

Mõju avaldumise sagedus. Mõju avaldumise sagedus sõltub skeemide väljatöötamise ja/või kasutamise sagedusest. Teavet tuleb esitada ühe kuu jooksul skeemi valmimisest või rakendamisele asumisest. Teenusepakkujad, kes on äriiselt keskendunud enam maksuplaneerimise alase teenuse osutamisele, on kindlasti enam mõjutatud uutest kohustustest.

Ebasoovitavate mõjude risk. Negatiivne mõju võib kaasneda suurema maksustamisalase läbipaistvuse kaudu eelkõige isikute jaoks, kes soovivad oma maksukohustust vähendada toimingutega, millel puudub selge majanduslik sisu ning mida võimaldavad nt lüngad Eesti ja välisriigi maksureeglite vahel. Samuti isikute jaoks, kellel on huvi, et maksuhaldur ei saaks teada välisriigis või ka krüptovahendites hoitavate rahaliste vahendite olemasolust.

Sarnane teavitamiskohustus kehtib Ühendkuningriigis, Iirimaal ja Portugalis ning seal ei ole teavitamiskohustus teenusepakkujate turule olulist pärssivat mõju avaldanud.

Teave konkreetsete isikute kohta edastatakse komisjoni peetavasse keskregristrisse, millel on juurdepääs liikmesriikide maksuhalduritel ning piiratud osas komisjonil, kellel on konfidentsiaalsuskohustus. Avalikkusele seda teavet ei edastata. Äri- ega tootmissaladusi teabevahetus ei mõjuta, kuna sellekohast teavet maksuhaldurile esitada ei ole lubatud.

6.2 Kaasnev mõju: Mõju riigiasutuste korraldusele

Sihtrühm. Teabevahetuse laiendamine puudutab Maksu- ja Tolliameti kolme osakonna peale kokku ligikaudu 6 ametnikku. Nende töökoormuse täpset suurust ei ole võimalik ette hinnata, kuna puuduvad andmed infovahetuse tegeliku mahu kohta. Teiste riikide kogemus näitab, et esialgsed aastad on töömahukamad ning edaspidi esitatakse teavet uute skeemide kohta harvem. Sihtrühma suurus võrreldes riigiasutuste ja ka ametnike koguarvuga on väga väike.

Mõju ulatus on väike, kuna Maksu- ja Tolliameti tööülesannetes muudatuste jõustumisega seoses muutusi ei toimu. Maksu- ja Tolliamet jätkab tavapärase tegevustega (teabe riigisisene kogumine ja piiriülene vahetamine; riskianalüüs; kontrolltoimingud). Arvestades Maksu- ja Tolliameti infosüsteemide suurust ning vahetatavate eelotsuste ja töötajate arvu, on teabevahetuse laiendamise mõju väike.

Mõju avaldumise sagedus on väike, kuna mõjud kaasnevad pigem teabevahetusega alustamisel: juhiste andmine kohustatud isikutele, üleminekuperioodi puudutavate suurema hulga skeemide kogumine; teabevahetuseks valmisoleku saavutamine eelkõige ametnike teavitamise kaudu; samuti on esmase teabevahetusega avaldatava (sh saadava) teabe maht edaspidisega/rutiinsega võrreldes suurem. Edaspidi toimub teabevahetus rutiinselt kord kvartalis. Teabevahetusega saadava teabe analüüsi ja kontrolli tegevus on osa maksuhalduri igapäevatööst.

Ebasoovitavate mõjude risk on pigem väike, kuna muudatustega kaasneb Maksu- ja Tolliametil küll suurem koormus üleminekuperioodil, kuid seda tasakaalustab asjaolu, et ta hakkab saama liikmesriikidelt infot Eestit mõjutavate skeemide kohta, millest on võimalik teha järeldusi võimalike ebakõlade kohta Eesti maksusüsteemis või finantskontode alastes normides. Selle teabega on võimalik täiendada MTA läbiviidavat riskianalüüsi ning kontrolli piiriülese maksudest kõrvalehoidumise üle.

6.3 Kaasnev mõju: Mõju välissuhetele

Sihtrühm. Halduskoostöö direktiivist tulenevate teabevahetuse instrumentide ülevõtmine avaldab mõju eelkõige Maksu- ja Tolliametile. Sihtrühma suurus võrreldes riigiasutuste koguarvuga on väike.

Mõju ulatus. MTVSi koonduvad kõik maksualase teabe automaatse vahetamise piiriüleised instrumendid. Lisaks toimub aktiivne teabevahetus teistes maksuvaldkondades ning erinevate õigusinstrumentide alusel (EL määrus, direktiivid, välislepingud, MKS, OECD kokkulepped). Ka lisanduvad teabevahetuse normid ei erine tavapärasest maksuhalduri tegevusest piiriüleses teabevahetuses, mistõttu mõju ulatus on väike. Eesti osalemine teabevahetuses on oluline hoidmaks ära Eesti kasutamist maksudest või finantskontode alasest teabevahetusest kõrvalehoidumisel.

Mõju avaldumise sagedus on pigem väike, kuna teabevahetus toimub kord kvartalis, kusjuures edastatavat teavet ei ole eeldatavalt suures mahus. Esimest korda tuleb teave keskregistrisse edastada 31. oktoobriks 2020. Teabevahetuse kohustusega kaasneb Maksu- ja Tolliametil ka igaaastane aruandluskohustus komisjoni ees.

Ebasoovitavate mõjude risk on väike, kuna Eesti (pädevate ametiasutuste kaudu) saab osaks ulatuslikust piiriülese maksualase teabe automaatse vahetusega kaetud alast, mis vähendab oluliselt isikute võimalusi maksudest kõrvalehoidumiseks.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

7.1 Riigi tegevused

Skeemide alane teave edastatakse Euroopa komisjoni peetavasse keskregistrisse. Teabe vahetamine keskregistriga toimub Euroopa Liidu loodud ühise teabevõrgu (CCN) kaudu. Liikmesriigid lepivad komisjoni juhtimisel selleks kokku ühise tüüpvormi ja keelenõuded. Lisaks ajakohastatakse CCN-võrk.

Euroopa Komisjon keskregister on täna kasutuses piiriüleste eelotsuste ja siirdehinna kokkulepete alases teabevahetuses. Skeemide alase teabevahetuse jaoks vajalikud arendused on komisjoni hinnangul ajakavas. Direktiivi kohaselt peab keskregister olema kasutusvalmis 2019. aasta 31. detsembriks.

Skeemide alase aruandluse vormi on Euroopa Komisjon välja töötanud, kuid see vajab veel liikmesriikide poolt testimist. Maksuhaldur peab arendama sissetuleva teabe töötlemise rakenduse, et koostada keskregistrisse edastatava teabe koondvorm.

Teabe vastuvõtmise valmisoleku loomiseks ning EL poolt loodavate rakendustega liitumise kulu on projekti praeguses staadiumis väga raske täpselt hinnata. MTA hinnangul võib kulu jääda 600 000 euro juurde. Liidestamine on seda kallim, mida keerukam see on ja mida enam sisaldab infosüsteem erinevaid kasutusvõimalusi, näiteks sõnumite valideerimine, automaatne vigade kontroll, veateadete raporteerimine vmt (teave tuleb üles laadida masinloetavas XML struktuuris, mitte pdf formaadis).

Tööjõukulused ei ole Maksu- ja Tolliametil plaanis olulisel määral suurendada, ametis tehakse vajalikud muudatused ametnike töökorralduses. Uute teabevahetuse instrumentide rakendamisega on planeeritud vähene täiendav tööjõukulu, kuna teabe kogumine ja teabevahetus on automaatne ning suures mahus töökoormust ei lisandu. Ka riskianalüüsi teostamine on pigem sama inimressursiga. Suurem on vaid riskianalüüsis kasutada oleva teabe hulk. Tõenäoliselt ei teki vajadust ka kontrollimeetmete rakendamise ressurside kasvu järgi.

Halduskoostöö direktiivi kohase teabevahetusega kaasnevat tulu on enne teabevahetuse algust ning ühtlasi vahetatava teabe tegelikku mahtu teadmata väga raske prognoosida või mõõta. Eesti majanduse väiksust arvestades ei too teabevahetus kaasa vahetut mõju Eesti riigieelarvele.

7.2 Riigi eeldatavad kulud ja tulud

MTA-l on tarvis arendada IT süsteeme, mis võimaldavad kohustatud isikutel esitada ja MTA-l vastu võtta ja töödelda (sh kontrollida) skeemide alast teavet, esitada teave komisjoni väljatöötatud vormil keskregistrisse ning sealt Eestit puudutavate skeemide alane teave alla laadida ning seda töödelda.

Halduskulud aastate lõikes

Aastad	2020	2021	2022	2023
IT arenduse väljatöötamine	600 000	0	0	0
IT arenduse iga-aastane jätkuarenduste vajadus, 10% alginvesteeringust	0	60 000	60 000	60 000
Iga-aastane hooldus	31 500	31 500	31 500	31 500
Täiendav personalivajadus 1 rakendusadministraator (IT - tehniline tugi 4)	41 276	41 276	41 276	41 276
KOKKU	672 776	132 776	132 776	132 776

2020'ks aastaks teabevahetuse valmiduse saavutamiseks on tarvis esmalt investeerida IT arendustesse. Jätkaastatel tuleb arvestada hoolduse ja mõningate täiendavate arendustega ning sellega seotud personalikuluga. Arendustes tuleb arvestada võimaliku lähiaastatel lisanduva finantskontosid ja tegelikke kasusaajaid puudutavate skeemide alase teabevahetusega OECD riikide vahel.

Eelnõu rakendamise seotud kulud kantakse riigieelarvest, Maksu- ja Tolliamet on esitanud taotluse kulude osaliseks katmiseks struktuurifondidest.

MTA hinnangul võib seaduse rakendamise esimestel aastatel laekuda teavet kuni mõnesaja skeemi kohta. Vahetut märkimisväärset rahalist tulu seaduse rakendamise ei pruugi kaasneda, küll aga võib skeemidest varasem teadaaamine hoida mõnel määral kokku maksuhalduri kontrolliressurssi. Positiivseks mõjuks koos tulumaksuseaduses tehtavate muudatustega saab pidada konkurentsikeskkonna paranemist tänu maksukuulekuse tõusule, mis omakorda toetab ka riigi maksutulude laekumist. Direktiivi ülevõtmine aitab vähendada maksude agressiivset planeerimist ning ära hoida Eesti mainelangust, mis võiks kaasneda, kui me ei ühine piiriülese teabevahetuse võrgustikuga. Meie õiguskeskkonda oleks sellisel juhul võimalik ära kasutada maksudest kõrvalehoidumiseks või vara ja selle tegeliku kasusaaja peitmiseks rahvusvahelisel tasandil.

8. Rakendusaktid

Maksuhaldurile tuleb skeemidest teavitada deklaratsiooniga, mille vormid kehtestatakse rahandusministri 19.05.2015. a määrusega nr 16 „Maksualase teabevahetuse seadusest tuleneva deklaratsiooni vorm ning selle esitamise ja täitmise korra kehtestamine“ Euroopa Komisjoni poolt välja töötatavate vormide alusel.

Skeemide kriteeriumid kehtestatakse rahandusministri uue määrusega, mille kavand ja selgitused on toodud seletuskirja lisan 1.

9. Seaduse jõustumine

Direktiivist tuleb kohustus võtta direktiivi ülevõttev õigusakt vastu ning avaldada see hiljemalt 2019. aasta 31. detsembriks ning kohaldada seda õigusakti 2020. aasta 1. juulist alates.

Eelnõu on planeeritud jõustuma 2020. aasta 1. jaanuaril. Eelnõud rakendatakse tavapärasel korral skeemidele, mis on välja töötatud või rakendatakse alates 2020. aasta 1. juulist.

Siinjuures tuleb arvestada, et eelnõu toob kaasa kohustusi skeemide osas, mille rakendamist on alustatud juba 2018. aasta 25. juunist alates, mil jõustus direktiiv. Eeldus on, et professionaalsed maksunõustajad ning suurkontsernid, kes on selle direktiivi peamiseks sihtrühmaks, on teadlikud direktiivi jõustumisest. Rakendussätte eesmärgiks on hoida ära võimalikke teabe esitamise kohustusest kõrvalehoidumisi. Analoogselt lahendati direktiivi kohaldamise üleminekuaeg ka finantskontode alase teabevahetuse puhul.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Euroopa komisjon viis direktiivi ettepaneku väljatöötamiseks läbi avaliku konsultatsiooni²⁵.

Rahandusministeerium konsulteeris eelnõu väljatöötamisel huvirühmadega.

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja arvamuste avaldamiseks järgmistele ühingutele: Eesti Kaubandus- Tööstuskoda; Eesti Tööandjate Keskkliit; Eesti Maksumaksjate Liit; Audiitorkogu; Eesti Advokatuur; AS PricewaterhouseCoopers; KPMG Baltics OÜ; Advokaadibüroo Sorainen AS; advokaadibüroo CORE Legal OÜ; Advokaadibüroo Eversheds Sutherland Ots&Co; OÜ Baltic Network; OÜ Advokaadibüroo Rask; Advokaadibüroo Glikman Alvin LEVIN OÜ; Advokaadibüroo LOOR OÜ, Deloitte Advisory AS

18. juuli 2019

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik

²⁵ Konsultatsiooni tulemustega on võimalik tutvuda aadressil: https://ec.europa.eu/taxation_customs/consultations-get-involved/tax-consultations/consultation-disincentives-advisors-and-intermediaries-potentially-aggressive-tax-planning-schemes_en